

kian hainbat sailletako kultur jendea, bakoitza bere sailetik eta denak koordinaturik, euskararen defentsa eta berreskurapena aurrera eramateko. Aspalditik alde guztietatik nabari izan den etsipen moduko baten kontrako erreakzio-itxura osoa zuen Bergararako bilerak; bai eta han esandako hitzek.

Momentuko egoerari eta dinamikari erantzuten dio seguru-eruenik Kultur erakunde berri honek. Eta horregatik aurrera joan daitekeela esan daiteke, eta bere eragin handia ere izan dezakeela, euskararen aldeko kultur indarrak suspertzeko, eta gizarteko beste sektoreak ere bultzatzeko.

Baina baldintza batzu bete beharrekoak direla uste dut:

a) Kultur elkarte eta sail bakoitzak ez die bere aldeko arazo eta interesei bakarrik begiratu behar, benetako koordinazioa lortuko bada.

b) E.K.B.k, erakunde bezala, ez luke inola ere burokratismoan erori behar; arin samarra eta funtzionala izan beharko luke horren eraketak.

c) Kultur sailen arteko koordinazioa lortuko bada, behar-beharrezkoa da sailen barruko koordinazioa lortzea, bai eta herri edo eskualde bakoitzeko talde eta elkarte ezberdinen artekoa. Bestela, aparatu hutsa bihurtuko litzateke goiko koordinazioa.

Inolako alderdiri edo indar soziali ez zaiola lotuko deklaratu du E.K.B.k. Ez lioke lotu behar bere burua inolako politika modu konkreturi ere. Baina behar du bere zentzu politikoa: hau da, euskararen eta euskal kulturaren egoerak eskatzen duten politika herritarra, erresistentzia herritarraren politika. Hori behar-beharrezkoa da, erakunde ofizialek ezarriko dituzten neurriek eta egingo duten politikak benetako eragina izango badute.

Bergaran bertan agertu zenez, ez da kulturazko kontrabotereik indartu nahi; eta ez da «alternatiba»rik ezarri nahi ere. Ondo iruditzen zait horixe. Euskararen defentsarako plataforma herritarrak herriko indarren koordinazioa bideratu behar du, euskararen eta euskal kulturaren berreskurapenerako eta normalkuntzarako plangintza eta eragintzaren bide-tik. ■ *P. Kortabarria*

Haugaltzea eta arazo metodologikoa

Espero zitekeen bezalaxe biztu da gure artean ere haugaltzearen polemika. Europa Añamendin bukatu edo hasten dela uste duenak ere ezin dezake Espainia eta Euskal Herria beste to-

kietako haizeek jotzen ez dituzten aparteko ugarte direnik pentsa. Eta espero bezala, haize-bolada honek ez gaitu oso ongi prestatuak harrapatu, eritzi jator, argi eta tranparik gabea egiteko orduan.

«Bizia sakratua da» eta «gure sabelaren jabe gara», sakonean hartuz gero behintzat, egia aberats eta balio etiko nagusien adierazpide dira, formulazioen mito kutsua eta trakeskeria gorabehera. Baina sinplekeria merke samarrak ere bilaka daitezke, haruntzaxeago joan orduko.

Giza arazo gehienak bezala, haurgaltzearena ere zaila eta konplexua da. Eta balorapen etikoa egiten edo erabaki politikoa hartzerakoan, arazoaren alderdi denek dute elkarrekin zerikusirik. Biologia, enbriologia, fisiologia, psikologia, soziologia, antropologia, etika, zuzenbidea, politika, eta teologia bera, arazo honetan zer esanik duten izen adina jakintza mota desberdin dira horiek denak. Denek elkar gurutzatzen dute. Samurra da ikuspegi hauekoren batek edo batzuek beste guztiak irentsi eta itotzea. Esate baterako, biologia ez da filosofia, soziologia ez da etika, eta azken hau ez da politika. Eritzi etikorik argiena ez dago besterik gabe zuzenbidearen ataletara eramaterik. Ez eta datu soziologiko edo biologikorik zuzenean etika bezala saltzerik ere.

Ikuspegi eta plano desberdinen bereizkuntza metodologikoa garrantzizkoa bada, ez da gutxiago jakintza bakoitzetik eskuratutako datuak uztartu eta elkar bazkatzen jakitea, datu denak eta bakoitza osotasun batean integratuz, eta gogoeta orokor bat bilbatuz. Dei diezaiogun «dialektikoa» arrazoiketa modu honi, gaur gustokoa den bezala, «dialektika» hitz horri arazoa konpontzeko askok ematen dion berezko indar magikorik aitortuko ez badiogu ere.

Eztabaida irristakor honetan ez da zaila, espaloi batetik beste aldekoen ideologiazioa, zientziasunik eza, edo balio etikoren batekiko errespeturik eza salatzen diren bitartean, salatutako arrisku eta zulo berberean edo antzekoren batetan erortzen ikustea. Hona adibide bat, gaurko (1983-3-5) *El País* egunkariak ustekabean begi aurrean jartzen didana. *Tribuna Libre* sailean artikulua bat dator «El aborto, la vida y la ciencia» izenburuarekin eta lau doktore famatu hauen zinadura darmana: Vicente Navarro (Osasun Publiko eta Politika Sozialeko katedratikoa Johns Hopkins Unibertsitatean), George Wald (Medikuntza eta Fisiologiako Nobel sariduna, eta Harvard unibertsitateko irakasle *emeritus* dena), Barbara Starfield (Osasun Publiko eta Pediatriko Katedratikoa Johns Hopkins Unibertsitatean), eta Antonio Robbins (Osasun Publikoko Iparamerikako Elkartearen lehendakaria). Honela diote:

«En el debate sobre el aborto, una característica preocupante que hemos podido observar en España ha sido la continua utilización de criterios y argumentos pseudocientíficos por parte de grupos religiosos y profesionales para defender posturas que son claramente ideológicas, culturales o religiosas. Como científicos comprometidos en el mejoramiento de la salud de los pueblos quisiéramos aclarar y contestar que los argumentos antiabortistas que se presentan como científicos en realidad no lo son.

Por ejemplo, uno de los argumentos más frecuentemente utilizados por aquellos grupos es que la interrupción del embarazo mediante el aborto es «equivalente, en términos científicos, a la interrupción de la vida de una persona, y, por tanto, es un homicidio». En contestación, quisiéramos aclarar que no es cierto que desde el punto de vista científico el embrión o el feto sean seres humanos o personas. Para poder hablar de persona o ser humano es necesario que aquella masa celular viva pueda existir fuera del útero de la mujer embarazada. Toda evidencia científica existente muestra que durante los tres primeros meses esa vida fuera del útero de la madre es imposible... Nos parece muy preocupante que posturas claramente ideológicas se presenten como científicas.

Pasarte honi buruz hiruzpalau gauza esango nituzke.

Bat. Ba bai, kezkatzekoa da benetan zientziakoa ez den zerbait zientzi arropatan bildurik saltzea.

Bi. Baina zientzia positibo ez den jakintza mota oro sasi—zientziatzat jotzea ez da onargarria. Zientzia haietan kabitzen ez dena ez dago zertan sasiko bezala kondenatu. Jakintzaren kontzeptu estu eta dagoeneko zaharkituarekin jokatu nahi ez bada behintzat.

Hiru. Doktore ospetsu horiek, inoren «ideologia» eta zientziatasun falta zorrotz kritikatu ondoren, lasai—lasai hartzen dute zientziakotzat pertsona edo gizakia noiz hasten den erabakitzeo, berez zientziak eman ez dezakeen erizpide bat.

Lau. Izan ere biologiak eta fisiologiak ezin dezakete berez gizakia edo pertsona noiz hasten den erabaki. Galdera mota bera —erantzuna ere bai orduan— gogoeta antropologikoaren (filosofiaren) eremuko da. Zientziek, gogoeta horretarako datuak eskaini besterik ez dute egiten. Eta honekin, noski, zientzi gizonari ez zaio ukatzen bere eritzi filosofikoa izan eta lantzeko eskubiderik. Baina zientziaren gaztelu sendotik filosofiko hondartza mugikorretara salto egiten duela kontu eginez. Filosofia eta zientzia, datuak eta interpretazioak nahasi gabe. «Umekia edo fetua gizaki edo pertsona direnik gauza ziurrik

ez bada», ezta ere ezin daiteke zientziakotzat har gizaki edo pertsonaren hasiera erabakitzeke erizpide bezala «zelula masa bizi horren emakumearen umetokitik kanpora bizitzeko gaitasuna» («Viabilidad» edo deitu ohi zaiona alegia). Zientziak konstatatuko du «viable» den ala ez, umetokitik kanpora bizi daitekeen ala ez. Hori datu zientziatzko hutsa litzateke. Baina gizatasunaren edo pertsonatasunaren abiapuntu dela erabaki, hori ez du zientziak egingo. Erabaki orduko filosofian barrena abiatzen da. Eztabaidagarri gerta daiteke baiespen filosofiko hori. Beste interpretazio eta eritzien artean bat gehiago. Bi murturretako eritziak aipatzeko hona bi hauek. Biologiak eta ez al daukate daturik nahiko ernalkuntzako uea gizakiaren edo pertsonaren hasiera bezala interpretatzeko? Psikologiak eta soziologiak gizarte harremanik gabeko gizakirik ez dagoela erakusten digutenean, gizartearen, familiaren, gurasoen edo amaren aldetiko onarpena pertsonaren hasiera-momentu bezala hartzeko biderik ez al dute eskaintzen? Datuek datu, interpretazioetan dago arazoaren gakoa. Interpretazio diren aldetik, ez dira batzuek baino ideologiazkoagoak, ez eta zientziatzkoagoak.

El País-eko artikulu honen kritikatzko hau ez da haurgaltze borondatezkoaren alderdi eztabaidagarri eta problematikokoan ongi bereizi eta integratu beharra adierazteko bestetarako izan. Batipat, biologia eta enbriologiaren eremua, filosofiarena, etikarena eta zuzenbide-politikarena ongi mugatzeari ezinbestekoa deritzagun. Eta horrela ere nahiko lan izango da.

■ *Manolo Pagola*

Soldaduzka eta euskara

Hemen bizi naizenez gero, soldaduzkaren arazoa behin eta berriro sortzen dela ikusten dut. Protesta batzuk egoten dira, pintada batzuk han hemen, mugimendu piska bat, arrazoiak entzuten ditugu egun batzuek..., dena haizeak eramaten du gero. Dena kimera.

Baina soldaduzkaren problema ez da kintoena bakarrik. Bakearen problema denona delako. Eta presupostu militarrena.